

การแปลหรือกรอง

สัญญาธิ์ สายบัว

การสื่อความหมายด้วยหรือกรอง

เมื่อพูดถึงการสื่อความหมายด้วยภาษา เราเข้าใจกันคำว่า "ภาษา" มีฐานะเป็น ตัวสื่อที่นำความคิดจากฝ่ายหนึ่ง ซึ่งเราเรียกว่า ผู้ส่ง ไปถึงอีกฝ่ายหนึ่งที่เรียกกันว่า ผู้รับ ตัว "ภาษา" ซึ่งทำหน้าที่ในฐานะสื่อนี้คือ เสียง (phone) เราเอาเสียงประกอบเข้าเป็น คำ และคำประกอบเข้าเป็นวลี โดยมีกฎเกณฑ์เฉพาะของแต่ละภาษาไป คำและวลีนี้ถูกนำมาใช้ แทน ความคิด ความรู้สึก ประสบการณ์ของผู้ส่งสาร ซึ่งเราเรียกว่า ความหมายของคำและความหมายของวลี เหนือจากระดับการประกอบคำเข้าเป็นวลี คือการนำวลีเข้ามาประกอบเข้าเป็นภาษาที่ใหญ่ขึ้น (discourse) ในภาษาแทบทุกภาษา เราอาจแบ่งหน่วยภาษาที่ใหญ่กว่าวลี ออกเป็น ๒ ประเภท ซึ่งเป็นที่รู้จักกันทั่วไป คือ ประเภทร้อยแก้วและร้อยกรอง

การประกอบภาษาเข้าเป็นร้อยกรองมีข้อกำหนดที่แตกต่างไปจากประเภทร้อยแก้วพอที่จะสรุปได้ดังนี้

๑. มีข้อกำหนดโดยเฉพาะพิเศษเพิ่มขึ้นจากร้อยแก้วในการเลือกคำเข้ามาประกอบเข้าเป็นวลี และบทที่ใหญ่ขึ้น เพื่อสื่อความหมายตามที่ผู้เขียนต้องการสื่อ

ข้อกำหนดปลีกย่อยนี้ เน้นลักษณะด้านต่าง ๆ ของคำ ซึ่งจะขอล่าแต่เพียงสังเขปดังนี้

๑.๑ เสียงของพยัญชนะที่ประกอบเป็นคำ เช่น การใช้เสียงของพยัญชนะต้นเหมือนกันทุกคำ

๑.๒ ฒ ผัส และตำแหน่งของการสัมผัส

๑.๓ ระดับเสียงสูงต่ำ

๑.๔ จำนวนคำของการออกเสียง โดยการกำหนดรูปแบบของจำนวนคำในแต่ละช่วงที่มีการหยุดออกเสียง

๒. ข้อกำหนดนี้จะมีหลายรูปแบบ แต่ละรูปแบบก็มีชื่อของตนเอง รูปแบบเหล่านี้ยังแบ่งอีกเป็น ๒ พวกใหญ่ พวกที่ ๑ เน้นคำร้อยกรองประเภทที่ใช้ข้อกำหนดที่สม่ำเสมอตั้งแต่ต้นจนจบ เช่น กลอนสุภาพ โคลงสี่ กุญชรยาณี ในภาษาไทย เป็นต้น พวกที่สองเป็นคำร้อยกรองที่ผู้แต่งกำหนดขึ้นเองไม่ต้องเหมือนใคร และไม่จำเป็นต้องใช้ข้อกำหนดตั้งแต่ต้นจนจบโดยสม่ำเสมอ บทร้อยกรองประเภทนี้เป็นที่ยอมรับในปัจจุบัน เราเรียกกันว่ากลอนเปล่า ที่กล่าวมานี้ เป็นเรื่องของโครงสร้างหรือรูปแบบของการเขียนบทร้อยกรอง ซึ่งทำให้แตกต่างไปจากงานเขียนประเภทร้อยแก้ว ต่อไปนี้เราน่าจะได้พิจารณาถึง "ที่" ของบทร้อยกรองในการสื่อสาร หรือพูดอีกอย่างหนึ่งก็คือ เราสื่อสารด้วยบทร้อยกรองเมื่อใด เรามีความมุ่งหมายอย่างไรจึงใช้บทร้อยกรอง ไม่ใช้บทร้อยแก้ว หน้าที่และความมุ่งหมายในเชิงสื่อสารของงานเขียนแต่ละชิ้นนี้เป็นของจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้แปลจะต้องรู้ เพราะผู้แปลงานแปลจะต้องผลิตผลงานที่ทำหน้าที่ใดสมตามความมุ่งหมายที่ผู้เขียนต้นฉบับกำหนดไว้ งานแปลชิ้นนี้จึงจะถือว่า เป็นงานแปลที่ดี

บทร้อยกรองมักจะถูกนำมาใช้เพื่อพรรณนาอารมณ์ของผู้ใช้ที่เกิดขึ้นเมื่อมีสิ่งใดมากระทบกับประสาทสัมผัสของตนไม่ว่าจะเป็นในก้น หู ตา ปาก สัมผัส ฯลฯ และในการพรรณนานั้นก็มุ่งที่จะ "ระบาย" อารมณ์และความรู้สึกของตัวผู้เขียน เป็นใหญ่ การคัดเลือกคำในแง่ของความหมายจึงมักจะ เน้นคำที่มีความหมายแฝงที่สามารถสื่อความหมายได้จิตใจผู้ประพันธ์ โครงสร้าง

ของคำ และโครงสร้างของวลีจะต้องได้รับการพิจารณาคัด เลือกอย่างพิถีพิถันก่อนที่จะนำมาใช้ ดังนั้นรูปแบบของการ เสนอความคิดจึงมีน้ำหนักมากกว่ากับความหมาย บทร้อยกรองบางประเภทที่มีรูปแบบมากกว่าความหมาย ตัวอย่างก็คือ บทประพันธ์ประเภท "กลบท" ในภาษาไทย ในปัจจุบันบทร้อยกรองสมัยใหม่ได้เพิ่มความมุ่งหมายในด้านการยั่วให้ผู้ผู้อ่านคิดและสร้างเสริม ใญ่ยิ่งขึ้นอีก แต่ความสำคัญและการตั้งข้อกำหนดในการ เลือกรูปแบบในการ เสนอความคิดก็ยัง เป็นคุณสมบัติสำคัญในการ เขียนบทร้อยกรองอยู่ มิได้ด้อยความสำคัญลงไปเลย

ข้อพิจารณาในการแปลบทร้อยกรอง

งานแปลทุกชนิดมีจุดมุ่งหมายเดียวกันกับจุดมุ่งหมาย เดิมของต้นฉบับของงานแปล นั้นๆ คือ สื่อ "สาร" (message) ทั้งหมดให้ได้ผลสมตามความมุ่งหมายของผู้เขียน จะต่างกันก็ ตรงที่ผู้รับสารงานแปลนั้นรับสารผ่าน "สื่อ" ที่ต่างออกไป เช่นการแปลบทร้อยกรองไทยเป็น อังกฤษ "สื่อ" ของต้นฉบับคือภาษาไทยและสื่อของบทแปลคือภาษาอังกฤษ งานของผู้แปลก็จะทำ อย่างไรจึงจะสามารถทำให้ผู้อ่านงานแปลนั้น เกิดปฏิกิริยาตอบสนองที่เหมือนกันกับที่เกิดในตัวผู้อ่านต้นฉบับได้ เพื่อให้งานนั้นบรรลุเป้าหมายได้

เพื่อให้งานนั้นบรรลุ เป้าหมายได้ผู้แปลบทร้อยกรองควรพิจารณาในประเด็นต่อไปนี้

๑. ความมุ่งหมายของบทร้อยกรองที่จะแปล หมายถึงศึกษาว่าผู้ประพันธ์เจตนาที่จะ (๑) ระบายอารมณ์ (๒) บรรยายเรื่องราว (๓) สรรเสริญสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือ (๔) ยั่วหรือชักจูงใจ หากมีจุดมุ่งหมายอย่างใดอย่างหนึ่งใน ๓ อย่างแรก ตัวผู้เขียนจะเป็นศูนย์กลางของงาน เขียน ผู้รับสารจะมีน้ำหนักน้อยมากหรือไม่มีน้ำหนักเลย พุทธิอีกอย่างหนึ่งก็คือในขณะที่เขียน ผู้เขียนคำนึงถึงตนเองมากกว่าผู้รับสาร ถ้าความมุ่งหมายเป็นอย่างที่ ๔ คือมุ่งชักจูงและเร้าอารมณ์ ผู้เขียนอาจคำนึงถึงผู้รับสารอยู่บ้าง การตระหนักถึงจุดมุ่งหมายนี้เป็นหลักสำคัญในการที่ผู้แปลจะแปลงานได้ดี

๒. ลักษณะพิเศษของบทร้อยกรอง ผู้แปลจะต้องจับให้ได้ว่าผู้เขียนใช้เครื่องมือชนิดใดบ้างในการสื่อ "สาร" ของเขา เช่น บทร้อยกรองบางบทอาจใช้เสียงพยัญชนะหรือเสียงสระบางกลุ่มเพื่อสื่ออารมณ์ร่าเริงหรือเศร้าสร้อย หรืออาจใช้คำที่มีความหมายแฝงที่สอดคล้องกับความตั้งใจของผู้เขียนเอง และทำหน้าที่ได้เต็มที่ เครื่องมือต่างๆที่กรินำมาใช้นั้นมีมากมาย ตั้งแต่เสียงไปถึงลักษณะการประกอบประโยค ตั้งแต่คำที่มีความหมายตรงไปตรงมาไปจนถึงการใช้โวหารอุปมาอุปไมย เหล่านี้ผู้แปลต้องจับให้ได้ ต่อจากนั้นผู้แปลจะต้องหา เครื่องมือในภาษาฉบับแปลที่เทียบเคียง (equivalent) กันได้ เลอเฟฟวร์ (Lefevre, 1975) ยืนยันว่าบทแปลร้อยกรองที่ดีต้องมีคุณสมบัติข้อนี้

๓. การแปลแบบตรงตัว (literal translation) หรือการแปลแบบเอาความ (free translation) ประเด็นนี้กลายเป็นปัญหาเมื่อผู้แปลจะต้องลงมือถ่ายทอดความหมายจากต้นฉบับลงเป็นฉบับแปล หลักทั่วไปไม่ว่างานแปลทุกชนิดจะต้องเน้นคุณค่าทางการสื่อสาร กล่าวคืองานแปลต้องสื่อ "สาร" ได้ ผู้อ่านงานแปลต้องจับ "สาร" ได้ ตัวงานแปลนั้นต้องอ่านและเข้าใจได้ (readability) และจะให้งานแปลเป็น เช่นนี้ได้หมายถึงว่ารูปแบบวิธีเสนอความ-

คิดที่ให้อยู่ในต้นฉบับนั้นอาจต้องถูกเปลี่ยนไปบ้างหรือ เปลี่ยนโดยสิ้นเชิงในบทแปลเพื่อให้บทแปลอยู่ในลักษณะที่อ่านและเข้าใจได้ ทั้งนี้ เพราะความแตกต่างกับระบบของภาษาของต้นฉบับและภาษาของฉบับแปล การนำเอารูปแบบการเสนอความคิดของภาษาต้นฉบับมาใช้ในภาษาฉบับแปลจะยังผลให้ภาษาของงานแปลขัด เช่น ไม่เป็นธรรมชาติ และที่ร้ายแรงที่สุดคือไม่สื่อความหมาย หรืออ่านแล้วไม่เข้าใจ

แต่หลักทั้งกล่าวนี้จะนำมาใช้โดยเด็ดขาดทีเดียวไม่ได้สำหรับการแปลบทร้อยกรอง ซึ่งรูปแบบเป็นส่วนประกอบสำคัญและคุณค่าทางการสื่อความหมายอยู่ที่รูปแบบมากกว่าอย่างอื่น นิวมาร์ค (Newmark, 1981) เสนอว่าการแปลงานร้อยกรองควรจะแปลโดยรักษารูปแบบให้มากที่สุดเท่าที่ภาษาฉบับแปลจะเป็นได้ การเลือกคำ และวลีในฉบับแปลต้องคำนึงความเทียบเคียงกันได้กับต้นฉบับทั้งในด้านเสียง จังหวะ ความหมาย และการเรียงลำดับก่อนหลัง ถ้าความหมายจะต้องขาดหายไปบ้างก็ต้องยอมแต่เลขพยางค์มีความเห็นที่ต่างออกไป กล่าวคือ เขาเห็นว่าการแปลบทร้อยกรองนั้นถึงแม้จะต้องแปลโดยยึดรูปแบบเป็นหลัก แต่ถ้ารูปแบบนั้นไม่สามารถทำให้ผู้อ่านฉบับแปลเกิดความรู้สึกได้ เหมือนกับผู้อ่านต้นฉบับแล้ว ผู้แปลควรปรับรูปแบบได้ ไม่จำเป็นต้องรักษารูปแบบไว้อย่างซื่อสัตย์

การแปลบทร้อยกรองแบบต่างๆ

บทร้อยกรองเป็นงานศิลปะและงานแปลบทร้อยกรองนั้นต้องนับว่าเป็นงานศิลปะชนิดหนึ่ง การนำบทร้อยกรองมาสรุป อธิบาย หรือพูดเสียใหม่ เป็นอีกภาษาหนึ่ง เพื่อมุ่งให้เนื้อหาที่เป็นความหมายของคำ โดยขาดความหมายหรือ รสชาติส่วนที่แสดงออกโดยรูปแบบไม่น่านับว่าเป็นการแปล ด้วยเหตุที่งานแปลบทร้อยกรองเป็นศิลปะผู้แปลจึงมีกลวิธีที่จะผลิตงานออกมาหลายแบบ หลายอย่างๆ ไม่มีกฎหรือวิธีตายตัว แบบที่จะเสนอต่อไปนี้ เป็นแบบการแปลบทร้อยกรองของนักแปลยุโรปและสหรัฐอเมริกาซึ่งเลขพยางค์เรียงงานไว้ใน "Translating Poetry" (Lefevre, 1975) ซึ่งมีทั้งหมด ๖ แบบดังนี้

๑. การแปลแบบตรงตัว (literal translation) เป็นการรักษารูปแบบเดิมของต้นฉบับไว้ในฉบับแปลมากที่สุด ตัวอย่างและรายละเอียดจะกล่าวถึงในตอนต่อไปในตัวอย่างการแปลบทร้อยกรองไทย

๒. การแปลด้วยเสียง (phonemic translation) หลักสำคัญคือการพยายามหาคำในภาษาฉบับแปลที่มีเสียงพ้องชนะ สระ ใกล้เคียงกับคำในบทต้นฉบับและพยายามให้ความหมายใกล้เคียง ถ้าผู้แปลจะต้องเลือกกระหว่างคำที่มีเสียงใกล้เคียงแต่ความหมายอาจคลาดเคลื่อนกับคำที่มีความหมายใกล้เคียงแต่เสียงไม่คล้าย ผู้แปลจะเลือกคำแรกมากกว่า

๓. การแปลเป็นกลอนเปล่า (blank verse) หลักสำคัญคือพยายามรักษาน่วยการแปลไว้ในระดับวรรคและบรรทัดและพยายามรักษาระเบียบการเรียงความคิดไว้ให้ตรงกับต้นฉบับ

๔. การแปลด้วยจังหวะ (metrical translation) ลักษณะสำคัญของการแปลแบบนี้คือรักษาจังหวะและจำนวนพยางค์ของคำกลอนแต่ละวรรค (เช่น การลงเสียงหนักเบา การหยุด) ของต้นฉบับไว้ในฉบับแปล ความหมายมักคลาดเคลื่อนเพราะรูปแบบบังคับ

๕. การแปลด้วยสัมผัส (rhyming translation) งานแปลแบบนี้มีลักษณะเหมือนแบบที่ ๔ แต่เพิ่มการใช้แบบสัมผัสในต้นฉบับลงไปด้วย มีข้อจำกัดในด้านความหมายคลาดเคลื่อน และการสื่อความหมายไม่ได้ผลเต็มที่เช่นเดียวกับแบบที่ ๔

๖. การแปลเป็นร้อยแก้ว (prose translation) ลักษณะการแปลเป็นการนำร้อยกรองมาเขียนใหม่ในลักษณะร้อยแก้ว ความมุ่งหมายสำคัญคือ สื่อความหมายของต้นฉบับแต่เพียงอย่างเดียว บทแปลจึงมีลักษณะ เป็นการตีความหรืออธิบายความหมายตามความเข้าใจของผู้แปล

สำหรับการแปลร้อยกรองภาษาไทย-ภาษาต่างประเทศก็ได้มีผู้พยายามทำอยู่ตลอดมาด้วยแบบต่างๆกันและด้วยจุดมุ่งหมายที่ต่างกันไป ในที่นี้จะขอเสนอการแปลร้อยกรองภาษาไทย-อังกฤษของผู้แปลไทย ๔ แบบพร้อมด้วยหลักเกณฑ์ ความมุ่งหมายของผู้แปล และตัวอย่าง

๑. แปลแบบกึ่งตรงตัว หลักเกณฑ์ในการแปลคือ

- ก. แปลในระดับคำ ส่วนใหญ่จะเป็นในระดับคำต่อคำถ้าทำได้
- ข. การเรียบเรียงคำและการจัดลำดับกลุ่มความคิดใดก่อนใดหลังของฉบับแปลเหมือนกับในต้นฉบับมาก รูปแบบของวิธีสร้างและขั้นตอนของการพัฒนาความรู้สึกและภาพต่างๆที่ใช้ในต้นฉบับจะนำมาใช้ด้วยในฉบับแปล
- ค. ผู้แปลใช้รูปแบบของกริยพนธ์ซึ่งมีใช้ในภาษาลำดับแปล รูปแบบที่นิยมใช้สำหรับการถ่ายทอดบทกวีจากภาษาต่างประเทศเป็นภาษาไทยคือ กลอนแปด และจากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษคือ กลอนเปล่า

ตัวอย่าง ๑ ตัวอย่างต่อไปนี้เป็นการแปลบทกวีนิพนธ์ที่แปลแบบกึ่งตรงตัวที่ดีที่สุดบทหนึ่ง หน่วยการแปลแทบจะกล่าวได้ว่าเป็นคำต่อคำ และบรรทัดต่อบรรทัด ความหมายทั้งในด้านเนื้อหาและรสชาติ และบรรยากาศก็ใกล้เคียงกับต้นฉบับมาก

ต้นฉบับ "On my short-sightedness" ซึ่ง "Prem Chaya" (นามปากกาของศาสตราจารย์ พระวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าเปรมบุรฉัตร นักกวีและนักแปลวรรณคดีไทยเป็นภาษาต่างประเทศ) เป็นผู้นิพนธ์ ฉบับแปล

ฉบับแปล ผู้แปล คือ กุลทรัพย์ รุ่งฤดี (คือ กุลทรัพย์ ชื่นรุ่งโรจน์ กวีผู้มีชื่อเสียงในปัจจุบัน) (จาก สีเรื่องเอกไทยใน SPAN, ๒๕๐๒)

ON MY SHORT-SIGHTEDNESS
To my short-sighted eyes,
The world seems better far
Than artificial aid
To sight would warrant it:
The earth is just as green,
The sky a paler blues;
Many a blurred outline
Of overlapping hue;

แต่ สายตาสั้นของฉัน
จากสาย ตาสั้น ฉันนี้
โลกกลับ ดูดี ยิ่งกว่า
ที่เห็น ด้วยแว่น สายตา
ให้ปรา ฏกเป็น เช่นนั้น
พื้นดิน ขจี สีสด
ท้องฟ้า อ่อนลอ สีสรร
เส้นรอบ ขอบเขื่อน เลื่อนครัน
สีปน เปิ่น มากมาย

Shapes, forms are indistinct;
Distance a mystery;
Often a common scene
Conceals a new beauty;
Ugliness is hidden
In a curtain of mist;
And hard, cruel faces
Lose their malignity
So do not pity me
For my short-sighted eyes;
They see an unknown world
Of wonder and surprise.

รูปร่าง พรางไม่ ชัดเจน
ที่ไกล ลึกลับ หลากหลาย
บ่อยที่ ภาพสวามิภักดิ์
ซ่อนเร้น ความงาม ใหม่ไว้

ปกปิด ซึ่งความ อัปลักษณ์
ในม่าน หมอกพิกตร์ เปลี่ยนได้
ใบหน้า รุ่ย คลายไป
ความโหด เข้มไซ้ เลือนลบ

ฉะนั้น โปรดอย่า เมตตา
ดวงนัย นาสัน ฉันท
โลกแปลก ที่ไร ใครพบ
ประหลาด ล้าลบ เกินฝัน

ตัวอย่าง ๒ คัดจาก "บทกวีของอาเชียน" (วิทยากร, ๒๕๒๒ หน้า ๔๕-๔๖)

ต้นฉบับ วิทยากร เชียงกูล

เออสิวะ ข้าเห็น
ปิรามิดยิ่งใหญ่
ก้อนหินแต่ละแท่ง
เพียงด้วยน้ำมือคน
เออวะ ข้าก็เห็น
ปิรามิดยิ่งใหญ่
กระดูกแต่ละชิ้น
ประสานกันเข้าจน
เออสิวะ ข้าเห็น
จรวดอันยิ่งใหญ่
เครื่องเคราแต่ละส่วน
คือเงินจากประชา
เออวะ ข้าไม่เห็น
ผู้คนตายเกลื่อนไป
อยู่อย่างกะสัตว์ป่า
แก่งแย่งเป็นอาจีนต์

สิ่งที่เป็นความภูมิใจ
เขาทำไว้รอดปางชน
แต่ละแท่งที่ต้องชน
เขานั่นจนมัน เกียจไกร
สิ่งที่เป็นความเศร้าใจ
ประดับไปด้วยซากคน
เหงื่อเลือดรินคุดสายฝน
เสร็จเป็นผลงานอำไพ
สิ่งที่เป็นความภูมิใจ
เขาทำไว้เล่นบนฟ้า
มันลั่นแพ่ง เป็นบ้า
พอขุดมาตั้งหน้าใช้
สิ่งที่เป็นความเศร้าใจ
เพราะยากไร้อาหารกิน
อนารยะสมัยหิน
คอนแผนดินของเรา

ฉบับแปล วิทยากร เชียงกูล

Yes, you bastards, I see
Great pyramids
Each slab of stone
By the strength of men.
And I see too, bastards,
Great pyramids
Each piece of bone,
Coming together
Yes, you bastards, I see
Great spaceships
Each constituent
Of the public's money
Bastards! I see it,
People dying like flies
Living like beasts
Snatching for a living,
What you're so proud of
you boast of to the masses.
Each block put in place,
They alone built them tall.
The misery
decked with corpses
sweat, blood, falling like rain,
to form a grand concept.
What you're so proud of
for you to play with in the sky
worth a bloody fortune
squeezed for you to squander.
the misery
too poor to eat
stone-age brutes
half this world of ours.

๒. การแปลแบบถ่ายทอด "ดนตรี" ของบทกวี

ผู้ริเริ่มการแปลแบบนี้คือ มนตรี อุมะวิชนีย์ ซึ่งกล่าวไว้ใน "ลี้กวีเอกอเมริกัน" (มนตรี, ๒๕๒๐) ว่า บทร้อยกรองนั้นใช้สิ่งต่อไปนี้ในการสื่อความหมาย (๑) เสียง (๒) จังหวะของเสียงซึ่งแสดงความสัมพันธ์ของคำ และ (๓) โครงสร้างทั้งหมดของบทกวีและการลำดับความคิดเพื่อพัฒนาภาพพจน์ในบทกวี ทั้งหมดนี้รวมเป็นดนตรีของบทกวี และในการแปลเป็นภาษาอื่นผู้แปลต้องจับดนตรีของต้นฉบับให้ได้ ต่อจากนั้นผู้แปลต้องบรรจุ "ดนตรี" ที่สร้างด้วยเครื่องมือในภาษาลดระดับแปลที่เทียบเคียงกันได้ลงไปในงานแปล

วิธีจับดนตรีของต้นฉบับนั้น มนตรี อุมะวิชนีย์แนะว่าผู้แปลต้อง "อ่าน" ต้นฉบับหลายๆ ครั้งเพื่อถ่ายทอดจังหวะและเสียงของต้นฉบับ เข้าไปในตัวเองจนอึดอัด จนนับได้ว่าดนตรีของกวีนั้นได้กลายมาเป็นดนตรีในจิตของผู้แปลเอง แล้วจึงถ่ายทอดลงเป็นภาษาลดระดับแปล หน่วยของการแปลคือ วรรค การแปลควรเป็นในลักษณะวรรคต่อวรรค จำนวนคำ และแบบการสัมผัสในแต่ละวรรคของต้นฉบับให้คงไว้ให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้

จะเห็นได้ว่างานแปลตามหลักที่กล่าวมานี้มีลักษณะที่ตรงกับการแปลแบบที่ ๑, ๒, ๔, ๕ ที่เลอแฟฟว์เรียกไว้มาใช้รวมกันเข้า

ตัวอย่าง คัดมาจาก "ลี้กวีเอกอเมริกัน" (มนตรี, ๒๕๒๐)

FIRE AND ICE

Some say the world will end in fire,

Some say in ice.

From what I've tasted of desire

I hold with those who favor fire.

But if it had to perish twice,

I think I know enough of hate

To say that for destruction ice

Is also great

And would suffice.

Robert Frost

ไฟกับน้ำแข็ง

บางคนว่าพิภพจบด้วยไฟ

บ้างว่าน้ำแข็ง

จากที่ฉันเคยรู้สึกรสความใคร่

ฉันเห็นพ้องกับพวกที่ชอบไฟ

ถ้าเกิดโลกต้องแตกถึงสองครั้ง

ฉันคิดว่าฉันรู้สึกรสความชิง

จนเห็นการทำลายด้วยน้ำแข็ง

ก็ทรงพลัง

และคงพอแรง

โรเบิร์ต ฟรอสต์

๓. การแปลแบบตีความ หลักเกณฑ์สำหรับการแปลมีดังนี้

ก. ผู้แปลตีความหมายของต้นฉบับก่อน ดังนั้นความหมายหรือความคิดที่ถ่ายทอดลงไปเป็นฉบับแปล เป็นความหมายของผู้แปลจากการตีความจากต้นฉบับ มีการขยายความหรือใส่คำอธิบายเพิ่มเติมในบางครั้ง หน่วยการแปลมักจะเป็นในระดับกลุ่มคำ (วลีหรือประโยค) หรือวรรคต่อวรรค

ข. ผู้แปลใช้รูปแบบของการร้อยกรองของต้นฉบับในการถ่ายทอดลงเป็นฉบับแปล ดังนั้นการใช้เสียง จังหวะและจำนวนคำหรือพยางค์ของต้นฉบับจึงยังคงมีอยู่ในฉบับแปลอย่างครบถ้วนที่สุดเท่าที่จะทำได้ จากตัวอย่างต่อไปนี้

จะเห็นว่าผู้แปลได้รักษาจำนวนคำ สัมผัสและจังหวะของรูปแบบเดิมไว้
ในฉบับแปล ส่วนระดับเสียงสูงต่ำนั้นหายไป

ความมุ่งหมายของการแปลแบบนี้คือความพยายามที่จะเผยแพร่ศิลปะทางการเขียน
แนวความคิดและวิธีแสดงออกซึ่งความคิดของภาษาหนึ่งให้สมาชิกของอีกสังคมหนึ่งได้สัมผัส แต่
เนื่องจากผู้แปลนำเอาข้อกำหนดของบทหรือกรองของต้นฉบับมาใช้ในฉบับแปลอย่างเต็มที่
ความหมายและรสชาติดั้งเดิมของต้นฉบับย่อมขาดไปและบทแปลก็ไม่สามารถทำให้ผู้อ่านเกิด
ความรู้สึกสนองตอบได้ เหมือนกับผู้อ่านต้นฉบับ

การแปลแบบนี้ นับว่าเป็นประโยชน์สำหรับการศึกษาศิลปะและวัฒนธรรมมากกว่า
ตัวอย่าง ตัวอย่างต่อไปนี้คัดจากงานแปลของ ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช จาก
หนังสือ "Interpretative Translations of Thai Poets" (Seni, 1978)

<u>ต้นฉบับ</u>	ครั้นครั้นไขฟ้าร้อง	เรียมครวญ
	หึ่งหึ่งไขลมหวล	ฟ้าให้
	ฝนตกไขฝนวาล	ฟ้าทอด ใจนา
	ร้อนไขร้อนไฟไหม้	ฟ้าร้อนรณงาม

<u>ฉบับแปล</u>	ROOM, BOOM! NOT HEAVEN'S WRATH,	I MOAN.
	CRASH, CRASH! NOT CYCLONE,	I FRET.
	POUR, POUR!	I SIGH, MY HEART.
	FIRE? NO FIRE BURNS YET!	I BURN WITH LOVE

ต้นฉบับ ถึงมีเพื่อนก็เหมือนฟ้าไม่มีเพื่อน
เพราะไม่เหมือนนุชนาฏที่มากหมาย
มีเพื่อนเล่นก็ไม่เหมือนกับเพื่อนตาย
มีเพื่อนชายก็ไม่เหมือนกับเพื่อนชม

ฉบับแปล AMIDST FRIENDS, I'M STRANGELY FRIENDLESS,
PARRED FROM THY NEARNESS, MY HEART'S DESIRE.
PLAYING FRIENDS ARE NO FRIENDS FOR WHOM I'LL DIE.
MANLY FIRE CAN'T COMPARE WITH LADIES' CHARMS.

<u>ต้นฉบับ</u>	เจ้าช่อมะกอก	เจ้าดอกมะไฟ
	เจ้าเห็นเขางาม	เจ้าตามเขาไป
	เขาทำเจ้ายับ	เจ้ากลับมาไย
	เขาสั่นอาลัย	เจ้าแล้วหรือเอย

<u>ฉบับแปล</u>	OH, SWEETIE PIE,	OH, MY ORCHID!
	HIS LOVE WAS DOPE.	ELOPE YOU DID.
	HE'S USED YOU UP.	NOW IT'S FINISHED.
		YOU'RE BACK WITH ME?

๔. การแปลแบบตรงตัว

ทฤษฎีของการแปลหรือกรอบแบบนี้คือความ เชื่อที่ว่าผู้เขียนต้นฉบับได้เลือกสรรคำ ระเบียบวิธีเรียงคำเข้าเป็นประโยคและวิธีการพัฒนาอารมณ์และภาพพจน์อย่างพิถีพิถัน เพื่อสื่อ ความหมายที่ผู้เขียนต้องการจะสื่อ ดังนั้นผู้แปลควรจะรักษารูปแบบ เดิมนั้นไว้ในฉบับแปลให้มากที่สุด เท่าที่จะทำได้

ลักษณะเด่นๆของงานแปลแบบนี้คือ

๔.๑ พยายาม เลือกคำในภาษาฉบับแปลที่มีความหมายอ้างอิงที่ใกล้เคียงกับ ความหมายของคำในต้นฉบับได้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ เมื่อเลือกคำ หนึ่งคำใดในภาษาฉบับแปลสำหรับคำในต้นฉบับได้แล้วให้ใช้คำนั้นทุกครั้ง ที่คำในต้นฉบับปรากฏ เช่น ถ้าผู้แปลเลือกคำว่า "ราตรี" สำหรับคำว่า "the night" ก็ให้ใช้คำว่า "ราตรี" ทุกครั้งไปสำหรับคำ "the night" ไม่เปลี่ยนไปใช้เป็น "ยามค่ำ" หรือ "ค่ำคืน" หรืออื่นๆ

๔.๒ นำคำที่เลือกแล้วมาเรียงกันเข้าตามรูปแบบที่ใกล้เคียงกับรูปแบบที่ใช้ ในต้นฉบับให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ วิธีการเสนอความคิด การเรียง ลำดับความคิด เพื่อสร้างบรรยากาศ อารมณ์ ความรู้สึกของต้นฉบับจะ ยังคงไว้ในฉบับแปลเท่าที่ไวยากรณ์ของภาษาฉบับแปลจะทำได้

๔.๓ ผู้แปลจะไม่เสริมความคิดของตนเองเข้าไปในบทแปลเป็นอันขาด ไม่ว่า จะด้วยความมุ่งหมายที่จะอธิบายความ หรือช่วยให้ความหมายในต้นฉบับ ชัดเจน

๔.๔ หน่วยการแปลเป็นหน่วยที่เล็กมากในระดับคำต่อคำและวรรคต่อวรรค

ตัวอย่าง

ต้นฉบับ หักจากบทที่ ๔๔ ของ Lao Tsu Tao

Fame or self: Which matters more?

Self or wealth: Which is more precious?

Gain or loss: Which is more painful?

He who is attached to things will suffer much.

He who saves will suffer heavy loss.

A contented man is never disappointed.

He who knows when to stop does not find himself in trouble.

He will stay forever safe.

ฉบับแปล มงคล สัทโสภาณ (๒๕๒๔)

ชื่อเสียงกับตนเอง ไหนจะสำคัญกว่า

ตนเองกับสมบัติ ไหนจะมีค่ากว่า

ได้มา กับสูญเสีย ไหนจะปวดร้าวกว่า

ผู้ผูกติดกับสิ่งใด จะต้องทุกข์

ผู้เก็บอณูไว้ จะต้องทุกข์มาก

ผู้รู้จักพอ จะไม่ต้องผิ่คหวั่ง

ผู้รู้จักหยุด จะไม่ต้องลำบาก

จะอยู่ปลอดภัยชั่วนิรันดร์

บทสรุป

ข้อพิจารณาต่างๆที่เกี่ยวกับการแปลบทร้อยกรองที่กล่าวมานี้อาจถือได้ว่าเป็นส่วนที่ให้ข้อมูลพื้นฐานสำหรับผู้จะเป็นนักแปลบทร้อยกรอง เป็นการแนะทางให้ผู้ที่จะแปลบทร้อยกรองได้รู้ว่าควรจะเริ่มจากตรงไหน ควรจะเตรียมตัวอย่างไรบ้าง เหล่านี้เป็นสิ่งที่บอกกันได้ แนะนำกันได้และเรียนกันได้ แต่ทั้งหมดนี้ไม่ทำให้ใครเป็นนักแปลบทร้อยกรองได้ ตัวอย่างงานแปลที่ให้ประกอบไว้นั้นเพื่อให้เป็นตัวอย่างสำหรับการศึกษา การตั้งข้อสังเกต และสำหรับการหัดแปลในเบื้องต้น แต่สิ่งที่ได้กล่าวไว้แล้วว่าบทร้อยกรองเป็นผลที่ได้มาจากการสร้างสรรค์ของมนุษย์หนึ่งด้วยศิลปะ อารมณ์ ความรู้สึก ความมุ่งหมาย อันเป็นเฉพาะตัวของผู้นั้นเอง การแปลบทร้อยกรองจึงเป็นงานสร้างสรรค์อันเกิดจากศิลปะ อารมณ์ ความรู้สึกและแรงจูงใจของผู้แปลแต่ละคน ดังนั้นการศึกษาการแปลของผู้อื่นจึงเป็นเพียงเพื่อให้ผู้แปลได้สามารถทดลอง เสาะหาและพัฒนาแนวทางการแปลที่เป็นของตัวเองสืบต่อไป การแปลบทร้อยกรองเป็นของยากและสำหรับบางคนอาจถือได้ว่าเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ แต่ในอารยธรรมของมนุษยชาติ การแปลบทร้อยกรองก็มีผู้ทำอยู่เสมอมา ดีบ้าง ไม่ดีบ้าง แต่ก็น่าจะถือได้ว่างานแปลบทร้อยกรองทุกชิ้นมีประโยชน์ในทางใดทางหนึ่ง เพราะอย่างน้อยที่สุดงานแปลบทร้อยกรองที่ด้อยคุณภาพที่สุดก็เป็นหลักฐานบอกให้ผู้อ่านรู้ว่ามิใช่ศิลปะทางการ เขียนขึ้นหนึ่งในภาษาอื่นและวัฒนธรรมอื่น ประเด็นที่สำคัญคือ เราควรคิดว่าคุณภาพของบทแปลงานร้อยกรองนั้นไม่ใช่เครื่องชี้คุณภาพของบทต้นฉบับ และไม่สามารถจะทำให้ต้นฉบับด้อยคุณภาพลงไปได้ไม่ว่าในทางใด.

เอกสารอ้างอิง

มงคล อธิสภณ, ศจ. ๒๕๒๔. บทแปลของ Lao Tzu: Tau Te Ching. (เอกสารโรเียว)

มนตรี อุมะวิชิต, ดร. ๒๕๒๐. ลี้กวีเอกอเมริกัน. กรุงเทพฯ, แพร่พิทยา.

วิทยากร เชียงกูล. ๒๕๒๒. บทกวีแห่งอาเซียน. กรุงเทพฯ, วงศ์पाल.

สี่เรื่องเวกไทยใน SPAN. ๒๕๐๒. กรุงเทพฯ, สำนักพิมพ์ก้าวหน้า.

Lefevre, Andre. 1975. Translating Poetry: Seven Strategies and a Blueprint. Assen: Van Corcum.

Newmark, Paul. 1981. Approaches to Translation. Oxford: Pergamon.

Seni Pramroj, M.R. 1978. Interpretative Translations of Thai Poets.

Bangkok: Thai Watana Panich.

เอกสารอ้างอิงทั่วไป

ชวน เพชรแท้. ๒๕๒๓. ร้อยกรองสมัยใหม่. กรุงเทพฯ, วิทยาลัยครูนครศรีธรรมราช.

บุญเหลือ เทพยสุวรรณ, ม.ล. ๒๕๒๓. ภาษาไทย วิชาที่ถูกลืม. กรุงเทพฯ, บรรณกิจ.

ปราชญ์ ชนะชาวัฒน์. คำประพันธ์ร้อยกฤษ. กรุงเทพฯ, คุรุสภา.

Eisline, Richard V. 1976. Translation Application and Research.

New York: Garden Press, Inc.

Nida, Eugene A.; and Taber, Charles R. 1969. The Theory and Practice of Translation. Leiden: The Bible Society.